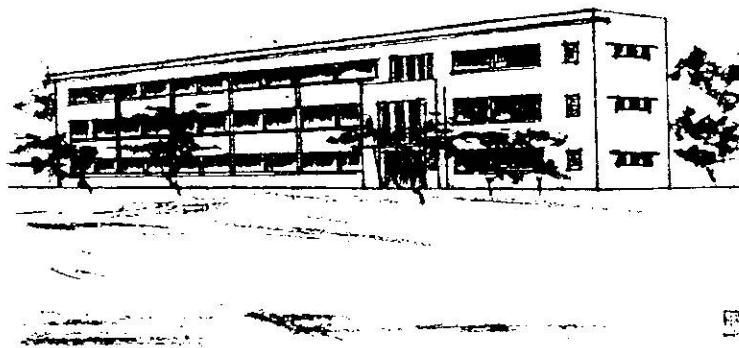

Hồi ký

NHỚ LẠI MÁI TRƯỜNG XƯA

Bài của Dương Thanh Đàm

Hồi niên khóa 1948 - 1949, tôi còn học lớp 4e année ban trung học tại trường Pétrus Ký, mà tôi lại được ở nội trú, nên thường thường mỗi chiều, sau giờ cờ, có 1 giờ cho học sinh nội trú dạo chơi trong vòng thành trường, trước khi vào "salle d'élève" vào 7 giờ tối, tôi cùng các bạn lượn quanh vòng thành trường. Chu vi trường Pétrus Ký rất rộng lớn, mặt tiền là đường Nancy (sau đổi là đường Cộng Hòa hồi thời VNCH, bây giờ đổi như là đường Nguyễn Văn Cừ?), giới hạn 2 mặt hông là đường Thành Thái và đường Hồng Bàng (Hồng Tháp Tự nối dài), mặt sau là đường Trần Bình Trọng.

Hồi thời Pháp thuộc, có lẽ là trước 1945, tại Saigon không có trường Đại học. Khi ai học hết ban Tú Tài (Bacca-lauréat 2e partie), mà muốn học tiếp phải ra Hà Nội, rồi muốn học ban đại học nào thì tùy ý thi vào hoặc Kiến Trúc, Công Chánh, Y Khoa v.v..

Nhưng sau khi Pháp trở lại chiếm miền Nam vào năm 1946, có lẽ vì nhu cầu hay vì lý do gì khác, các trường Đại Học

được khởi sự thành lập tại Sài Gòn. Nhưng vì trường ôc thiêú, nên một số công ôc tại trường Pétrus Ký được sung công để thành lập một số trường Đại Học. Có 2 dortoirs của trường Pétrus Ký được sử dụng làm trường Faculté de sciences, và trường Ecole Supérieure de Radio-Electricité, và giữa 2 khu nhà lâu này, khi dạo chơi quanh trường nhiều lần, tôi cùng các bạn có dễ y đến 1 gian nhà trệt, mái hình tam giác, có 3 phòng học mà ở mặt tiền từ ngoài đường Nancy ngo vào, thấy dễ một gióng chử rất khem nhuòng trên vách tường:

"Ecole Supérieure des travaux Publics"

Vào những giờ "Récréation" trong các buổi học, chúng tôi lại thay tháp thoáng có 5, 10 người vào trường đó, có khi cũng 1 vài chục người, mà có bữa lại có vác vài cái máy nhám để ra chở miếng đất trong tủ đường Nancy ngo vào. Tôi hỏi ra mới biết đó là các sinh viên Trường Cao Đẳng Công Chánh thực tập máy "đi kính lỳ", đê sau này ra làm ông đốc công (ở trong Miền Nam hồi đó Agent technique mà ở ngành Cadastre thi gọi là

"Quan kinh lý" và ở ngành Trường Tiền Công Chánh thi gọi là "Quan Trường Tiền" hoặc là "Quan Đốc Công").

Chúng tôi lại gần các máy nhám để xem các "Quan Trường Tiền" thường lai người nhám, người biến chép, người thi cẩm 1 cái thước to đằng xa (sau mới biết đó là cái mire), mà chúng tôi thấy ngán và phục các vị sinh viên này làm (nay tôi đoán chắc là promotion Agent technique đầu tiên chuyên vào Sài Gòn, chắc trong đó có các anh Bành, anh Diệu v.v.. chẳng?). Tôi thảm nghĩ, nếu sau này mình làm sao vào được Trường Cao Đẳng Công Chánh này, thi sòng lầm, vĩnh ra trường thì là "Quan" ngay.

Sau đó đến năm khoa 1950 - 51, thi có phong trao "Trần Văn Ông", nên trường P.Ký bị đóng cửa tạm 1,2 lần rồi sau đó bị đóng cửa vĩnh viễn vào khoảng tháng 3 năm 1950.

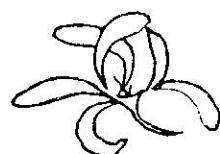
Đường nhiên toàn thể học sinh bị nghỉ học, lớp thi nhảy qua trường Chasseloup Laubat lớp có tiền thi đi Pháp, lớp thi đi vào "Chiến khu". Riêng tôi thi linh xinh mấy tháng, vì không có tiền để học tiếp (hồi tôi học P.Ký là interne boursier), nên xin làm thủ ký công nhặt tại Tresorerie Sài Gòn vào khoảng 2 tháng, thi thấy có thông cáo trên báo "Journal d'Extrême Orient", L'Ecole Supérieure des Travaux Publics organise un concours de recrutement pour les Etudiants au Cours Préparatoire, l'effectif fixé pour les candidats en Cochinchine est de 5, en Annam 5, au Tonkin 5, au Cambodge 5 et au Laos 5. Thông cáo bằng tiếng Pháp của conseiller aux Travaux Publics auprès du Haut Commissariat de la France en Indochine" Tôi liền lập hồ sơ nộp đơn thi, nhưng cũng chẳng biết trường này học ra làm sao, có thích hợp với "vocation" của mình không?

Đến ngày thi tại trường Collège Technique ở bên hông Bộ Công chánh, do một ông Tây đứng ra để thi và có thày Nghiêm làm giám thi. Lúc thi vẽ croquis côté à main levée, thi bắt phải vẽ bằng tay, ông Tây có cho biết nếu bắt gặp anh nào kẻ thước, sẽ tịch thu bài và bị eli-

miné ngay. Tôi vẽ quá dở, nên lâm sao vẽ tay được, mà cũng chẳng biết vẽ croquis côté thế nào, nhớ xem cách ông bạn ngồi bên cạnh, lên đo cái bàn bureau (vẽ croquis côté cái bàn bureau), rồi vẽ chỗ ông Tây đi kiểm soát mé bên kia thi chỉ cho tôi, và tôi cũng lên vẽ bằng thuốc rất lót (khi ông Tây quay mặt lên trên) rồi đổi lại bằng tay, cho nên bài vẽ này tôi được điểm cũng khá lầm, trên moyenne còn cái bài rapport de chantier, và toán thi tôi lầm đడc. Lúc đó, nhớ centre Laos (Vientiane) và Cambodge (PhnomPenh), không có candidat, nên centre Sài Gòn đడc lấy nhiều hơn, do đó mà tôi đడc đậu.

Ngày nhập học 1/10/50, tôi trở vào trường P.Ký, nhưng đi thẳng vào trường "Ecole Supérieure des Travaux Publics" mà rất "thung thõng" (nói, ngọng, chủ sung sướng theo kiểu cán ngô!). Đến ra thi có 25 người cả thảy, trong đó có dùm mất Bắc, Trung, Nam. Nhưng đến cuối năm 1950, tướng De Lattre de Tassigny đడc bổ làm Haut Commissaire de France pour l'Indochine kiêm Chef d'Etat Major du Corps expéditionnaire, ép buộc chính phủ Việt Nam cũng vừa được thành lập 1, 2 năm qua, lâm mobilisation des jeunes vietnamiens, nên lớp Préparatoire chúng tôi 1 số bị đi học trường sĩ quan trú bị Thủ Đức, chỉ còn lại có 14 anh lớp secondaire 1 ère année, kể như sau:

1. Nguyễn văn Phúc
2. Nguyễn sĩ Tuất
3. Hoàng đức Tài
4. Trường như Nguyễn
5. Tôn thất Ngọ
6. Lê Sáu
7. Bùi Cờ
8. Bùi mạnh Cân
9. Phan thanh Nguyễn
10. Nguyễn ngọc T.
11. Lê ngọc Thạch
12. Nguyễn văn Tui
13. Cao tân Tài
14. Dương thanh Đàm

Đó là khóa cán sự công chánh 1950-1953. Đến giữa năm 1951, trưởng Cao đẳng Công Chánh từ trưởng P.Kỳ đổi về đường Hồng thập Tự số 25 bis, trên l giải lâu 4 căn mướn của Trung Tâm Kỹ Thuật Cao Thắng.

Ông Trần văn Bạch, Kỷ sú kiêu lô Pháp, người VN được bổ làm Giám đốc trưởng Cao đẳng Công Chánh đầu tiên, là một vị giám đốc và một vị thày rất khả kính, lo lắng cho chúng tôi rất nhiều trong việc tìm địa điểm thích hợp cho trường, tìm các thày hay dạy và nhất là việc xin hoán nhập ngũ cho phía trường. Ông bắt đầu mời các thày Kỷ sú, cung nguyên trước đã học trường Công Chánh như thày Ta Huyền dạy môn Cubature des Terrassements et Métré. Thày Ta Huyền giảng bằng tiếng Pháp rất mạch lạc và dễ hiểu, thày từng tuyên bố với Promotion chúng tôi một câu mà sau này, khi chúng tôi ra làm việc, được cử giữ chức này chức nọ, vẫn còn nhắc mãi "Vous avez tous une profession en vue, donc il faut toujours avoir l'esprit en éveil", nhân dịp có anh học kéo "règle à calcul" estimer sai đến cả chục mét vuông. Và có các thày Nguyễn văn Đức dạy Dessin graphique, thày Trần văn Trà dẫn đi Visite chantier, thày Trần văn Sách dạy Math và Trigo, ông Nguyễn văn Khải dạy Topographie nhưng do ông Phù dạy thực hành ở sở thú và các thày tây khác như ông Vandieu dạy Routes et Ponts, ông Mouy dạy Resistance des matériaux, ông Audin dạy Hydraulique, ông Sivigliani dạy Droit administratif, v.v.

Ông Trần văn Bạch vừa làm Giám đốc vừa đảm nhiệm rất nhiều cours như Hydraulique, Math géné Mécanique v.v..., nên ông bị "déborde".

Ông rất có công lớn trong việc thương thuyết với USAID xin viện trợ để xây cất Trung Tâm Kỹ Thuật Phù Tho lúc ông đảm nhiệm Bộ trưởng Công Chánh (1953-1954).

Vị Giám đốc và thày khả kính Trần văn Bạch của chúng ta đã ra người thiên cổ, ông từ trần vào khoảng giữa tháng 6 năm 1975, tức là sau khi CS chiếm miền Nam lối 1 tháng. Lúc đó, chúng tôi hứa

hết đều bị đi học tập cải tạo, nên đám tang của ông rất sốc. Trước khi ông mất, AH Ngô trọng Anh có lại thăm, và thày ông lúc mê lúc tỉnh nói làm nhảm luôn bằng tiếng Pháp.

Đến năm 1956, Trung Tâm Kỹ Thuật Phù Tho được thành lập và trưởng Cao Đẳng Công Chánh là một trưởng có uy tín nhứt trong Trung Tâm này, lúc đó gồm có cả trưởng Cao Đẳng Điện học và Trưởng Hàng Hải Thủ Thường Thuyễn.

Chúng tôi có rất nhiều kỷ niệm với các bạn đồng khóa Cán Sư kể tên trên đây, và cũng có nhiều kỷ niệm nữa trong khóa Kỷ sú 1954-1955. Hẹn các bạn một dịp khác sẽ viết thêm hầu các bạn.

Dòng thanh Dam.

1. Bài này viết ra để thành tóm tắt kỷ niệm đến cõi Giám đốc Trần văn Bạch.

2. Vẽ để tôn tảng các AH Công Chánh học tại Sài Gòn (còn các vị học tại Hà-Nội đều đáng bắc thày chúng ta cả.), và đặc biệt là tôn tảng các AH đồng khóa nêu trên trong bài.

3. Nhân dịp này, tôi xin phép đề nghị các AHCC học trưởng Cao Đẳng Công Chánh tại Sài Gòn nên đóng góp mỗi người một ít, để tăng cho thày thủ kỷ Trần quang Nghiêm (nếu thày còn sanh tiền), hoặc cho gia đình thày, (nếu thày đã mệnh mệt). Tôi biết nhà thày Nghiêm ở Thị Nghè, nếu có đóng góp được một số tiền, tôi sẽ liên lạc với một AH còn tại Sài Gòn để tìm và trao tiền cho gia đình thày Nghiêm, để giúp thày Nghiêm. Tiền xin gửi cho AH Tạ Huyền.

